



Związek Rzemiosła Polskiego

ul. Miodowa 14, 00-246 Warszawa, tel. +48 22 50 44 200, fax. +48 22 50 44 220, www.zrp.pl, zrp@zrp.pl

Stanowisko Związku Rzemiosła Polskiego

do projektu Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce

1. Uwagi generalne

Umowa Partnerstwa określająca cele strategiczne i zakres tematyczny wdrażania funduszy strukturalnych w Polsce z podziałem środków na poszczególne obszary interwencji w perspektywie budżetowej 2021–2027 powinna być elementem długofalowej wizji rozwoju społeczno-gospodarczego naszego kraju i wyznaczać kierunki tego rozwoju, których nie da się wyznaczyć bez przeprowadzenia pogłębionych konsultacji ze wszystkimi potencjalnymi odbiorcami wsparcia z funduszy strukturalnych. Ze względu na stosunkowo krótki czas konsultacji poświęconych temu dokumentowi niemożliwe jest naszym zdaniem uzyskanie opinii i uwag od wszystkich podmiotów uczestniczących w systemie wdrażania funduszy UE w Polsce .

Dokument ten powinien zawierać przemyślaną wizję rozwoju naszego kraju, wychodzącą poza ramy obecnej perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027. Umowa Partnerstwa odnosi się wprawdzie fragmentarycznie do Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju , jednakże nie jest w pełni spójna z tą strategią. Przedstawiona w Umowie Partnerstwa wizja rozwoju jest oparta przede wszystkim na planie wydania dużych środków finansowych bez głębszej analizy czy wydanie tych środków przyczyni się rzeczywiście do długofalowego rozwoju społeczno-gospodarczego Polski. Można odnieść wrażenie, że autorzy dokumentu skoncentrowali się głównie na analizie bieżących, doraźnych potrzeb, które mają być w znacznym stopniu zaspokojone dzięki funduszom UE.

W dokumencie widać również brak właściwej korelacji z Krajowym Planem Odbudowy. Brakuje przykładowo zapisów określających linie demarkacyjne pomiędzy działaniami przewidzianymi do realizacji w ramach poszczególnych celów tematycznych Umowy Partnerstwa a podobnymi działaniami przewidzianymi do realizacji w założeniach Krajowego Planu Odbudowy. Rodzi to ryzyko powielania się podobnych działań w niedalekiej przyszłości i braku w pełni efektywnego wykorzystania środków przyznanych Polsce w ramach KPO.

W projekcie Umowy Partnerstwa brak jest właściwego odniesienia do realizacji zasady partnerstwa i bardzo ważnej roli jaką w systemie wdrażania funduszy strukturalnych powinni odgrywać partnerzy spoza administracji, przede wszystkim reprezentatywni partnerzy społeczni, członkowie Rady Dialogu Społecznego. W nowej perspektywie finansowej partnerzy społeczni powinni odgrywać dużą większą niż dotychczas rolę w systemie wdrażania funduszy strukturalnych.

2. Uwagi szczegółowe

CELE POLITYKI SPÓJNOŚCI I OCZEKIWANE REZULTATY W POLSCE

Cel „Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej”

Obszar: wzrost znaczenia badań i innowacji w strukturze gospodarczej kraju oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii

W opinii ZRP miniona perspektywa finansowa 2007-2013 pokazała, jak bardzo potrzebne jest wsparcie dla mikro i małych firm stanowiących ponad 90 % ogółu przedsiębiorstw. Wsparcie to miało przyczynić się przede wszystkim do wzrostu konkurencyjności i innowacyjności polskiej gospodarki. Jak pokazują dotychczasowe doświadczenia cel ten udało się osiągnąć tylko częściowo, dlatego też w nowej perspektywie jeden z głównych celów interwencji funduszy strukturalnych zapisanych w Umowie Partnerstwa **pozostaje właściwie bez zmian**, jednakże w naszym przekonaniu należy wyciągnąć wnioski z minionego okresu i przede wszystkim dostosować wsparcie przewidziane w ramach nowych krajowych i regionalnych programów operacyjnych na lata 2021-2021 do faktycznych potrzeb i oczekiwań polskich mikro oraz małych i średnich przedsiębiorstw.

Zgodnie z podanymi przez w dokumencie przez stronę rządową danymi całkowite wydatki na badania i rozwój w Polsce utrzymują się wciąż na dość niskim poziomie (1,2 % PKB) w porównaniu ze średnią UE wynoszącą 2,1 % w 2018 r. Aby zmienić taki stan rzeczy i wreszcie doprowadzić do znaczącego wzrostu innowacyjności polskiej gospodarki **konieczne jest nowe podejście do stosowanych w ramach programów operacyjnych definicji innowacji**. Nasza organizacja już od wielu lat postuluje o stworzenie, przede wszystkim w ramach regionalnych programów operacyjnych, definicji innowacji ukierunkowanych na wymiar danego przedsiębiorstwa, oraz stworzenie możliwości szerokiego wprowadzania tzw. innowacji organizacyjnych przez małe firmy. Dla firm rzemieślniczych bardzo ważne jest, aby innowacyjność oceniana była nie tylko z perspektywy wymiaru regionalnego czy lokalnego, ale przede wszystkim z perspektywy przedsiębiorstwa jako takiego. Zgadza się, że większa część wsparcia ze środków unijnych powinna koncentrować się na innowacjach związanych z wdrażaniem nowoczesnych technologii, jednakże zwracamy po raz kolejny uwagę na fakt, że szereg małych firm reprezentujących tradycyjne zawody nie potrzebuje wcale wsparcia w zakresie wdrażania nowoczesnych technologii a przykładowo niezbędnego wsparcia w zakresie inwestowania w zasoby ludzkie, wprowadzanie innowacyjnych metod zarządzania firmą czy też nowych systemów obsługi klienta. **Tego typu działania w przypadku firm mikro także stanowią działania innowacyjne, należy tylko wyjść naprzeciw oczekiwaniom małych firm**. Wspieranie nowoczesnych technologii powinno być domeną nowych programów krajowych stanowiących kontynuację PO Inteligentny Rozwój czy PO Polska Wschodnia lata 2014-2020, ale programy regionalne powinny wspierać na szeroka skalę także inne w/w rodzaje innowacji.

Naszym zdaniem istnieje potrzeba zastosowania na szeroką skalę definicji innowacji, która będzie mówiła, że innowacją jest każda zmiana, którą wprowadza dane przedsiębiorstwo.

W związku z powyższym proponujemy uzupełnienie tekstu na str. 12-14 (zakres wsparcia) o proponowane przez nas powyżej zapisy dotyczące zastosowania w nowej perspektywie UE nowego podejścia do stosowanych w ramach programów operacyjnych definicji innowacji

Cel „Lepiej połączona Europa”

Obszar: sieci szerokopasmowe

Popieramy plany kontynuacji działań dotyczących rozbudowy i modernizacji sieci szerokopasmowej oraz rozwoju nowoczesnych technologii oraz systemów łączności. Zgadza się z założeniem, że inwestycje finansowane ze środków polityki spójności powinny mieć na celu zapewnienie dostępu do sieci jak największej liczbie gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, jednakże w naszym przekonaniu powinny być także wypracowane i wdrożone instrumenty przyspieszające inwestycje na obszarach słabo rozwiniętych (mniej zurbanizowanych). Inwestycje tego typu są niezbędne do redukcji nadal istniejących dużych różnic w tym zakresie pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi, co ma m.in. wpływ na dostęp do e-usług świadczonych przez organy administracji publicznej.

Proponujemy zatem odpowiednie uzupełnienie tekstu na stronach 53-54 w tym zakresie.

Cel „Europa o silniejszym wymiarze społecznym”

Obszar: edukacja i kompetencje

Działania w ramach tego celu tematycznego powinny w większym - niż opisano w dokumencie – stopniu uwzględniać znaczenie kształcenia zawodowego, w tym kształcenia w systemie dualnym. Proponujemy dlatego wprowadzenie kilku następujących modyfikacji i uzupełnień.

W tekście na stronie 65 proponujemy dokonać następujących modyfikacji (zaznaczone wytłuszczonym drukiem) *„Ponadto z uwagi na niedobór nauczycieli w szczególności takich dziedzin, jak języki obce, matematyka, TIK, **nauczycieli zawodu** i nauki przyrodnicze oraz wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem konieczne jest podjęcie działań w celu poprawy jakości kształcenia nauczycieli, możliwości doskonalenia zawodowego oraz podniesienia prestiżu zawodu nauczyciela i **nauczycieli przedmiotów zawodowych**”*

Naszym zdaniem istotne są również problemy kadrowe, a nauczycieli zawodu jest mało albo są w zaawansowanym wieku, przez co kształcenie jest dostosowywane do wymagań kadry, a nie rynku pracy. W związku z tym potrzebne jest kształcenie młodych kadr, wzrost wynagrodzeń i uczenie w nowoczesny sposób. Należałoby znaleźć rozwiązania, które realnie zachęcą specjalistów do podejmowania pracy jako nauczycieli praktycznej nauki zawodu. Chcąc mieć dobrze wykształcone kadry dla gospodarki należy pozyskać wysoko wykwalifikowanych nauczycieli tworząc dla nich realne zachęty finansowe, edukacyjne.

W tekście na stronie 67 proponujemy dokonać następujących modyfikacji (zaznaczone wytłuszczonym drukiem) „Konieczne jest zwiększenie potencjału szkół prowadzących kształcenie zawodowe oraz rozwój nowoczesnego szkolnictwa zawodowego (w tym branżowego) poprzez podnoszenie jego jakości i konkurencyjności (w tym przede wszystkim poprzez zapewnienie uczniom możliwości rozwijania kompetencji uniwersalnych, jak i zdobycia kwalifikacji zawodowych, zgodnych z aktualnym i prognozowanym zapotrzebowaniem rynku pracy, w tym zwłaszcza w zakresie zawodów przyszłości czy Przemysłu 4.0), włączenie pracodawców w proces kształcenia zawodowego oraz upowszechnienie kształcenia w miejscu pracy i praktycznego kształcenia zawodowego – bazującego na funkcjonującym od lat sprawdzonym w rzemiośle systemie kształcenia dualnego uwzględniającym także najnowsze trendy technologiczne.

Na modelu funkcjonującym od lat w rzemiośle można z powodzeniem się wzorować, doskonalić i poszerzać zasięg. Należy podkreślić, że dualna nauka zawodu w rzemiośle to jeden z priorytetów krajów Unii Europejskiej. Zapewnia płynne przejście ze sfery edukacji do przedsiębiorstwa i zatrudnienia z wykorzystaniem fachowej wiedzy i umiejętności. Stanowi długofalową inwestycję w gospodarkę, przygotowując kadry stanowiące podstawę stabilnego i zrównoważonego rozwoju. Posiada także fundamentalne znaczenie dla wzrostu efektywności kształcenia zawodowego w ujęciu ogólnym, opierając się na współpracy pomiędzy pracodawcami a oświatą.

W tekście na stronie 68 proponujemy dokonać modyfikacji (zaznaczona wytłuszczonym drukiem) następującego działania w zakresie interwencji;

*- wzmocnienia szkolnictwa zawodowego (w tym branżowego) w szczególności w zakresie wzmocnienia współpracy z pracodawcami i upowszechnienia kształcenia w miejscu pracy **bazującego na sprawdzonym w rzemiośle systemie dualnym***

Model ten funkcjonuje już od lat i znakomicie sprawdza się w przygotowaniu zawodowym pracowników młodocianych w rzemiośle.

oraz dodać następujące dwa nowe działania:

*- **tworzenie zachęt dla specjalistów do podejmowania pracy jako nauczycieli zawodu***

Należałoby znaleźć rozwiązania, które realnie zachęcą specjalistów do podejmowania pracy jako nauczycieli praktycznej nauki zawodu.

*- **wzmocnienie funkcjonowania kształcenia dualnego***

Propozycja wsparcia branż reprezentujących nie tylko zawody unikatowe, rękodzielnicze czy artystyczne, ale także zawody nowoczesne wymagające korzystania z rozwiązań, jakie przyniosły cyfryzacja i rozwój technologii w poszczególnych branżach gospodarki poprzez dofinansowanie

wyposażenia w firmach biorących udział w kształceniu dualnym. Dualny system kształcenia zawodowego to model z perspektywą, innowacyjny, a zarazem otwarty na nowoczesne rozwiązania, które wymagają nieustannych nakładów finansowych.

- opracowania programu edukacyjnego dla przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych związanego z rozwijaniem zagadnień n/t przedsiębiorczości i kształtowaniem postaw proprzedsiębiorczych już od najmłodszych lat

Przedsięwzięcia te polegałyby na opracowaniu założeń oraz wdrożeniu programu edukacyjnego dla przedszkoli, szkół podstawowych, szkół ponadpodstawowych związanego z rozwojem przedsiębiorczości wśród przedszkolaków, uczniów, pozwalających na budowanie kompetencji przyczyniających się do przyszłego rozwoju zawodowego. Dodatkowo programy takie miałyby na celu zachęcenie uczniów do pozostania w danych regionach po zakończeniu edukacji i rozpoczęciu kariery zawodowej na danym terenie, co zostałyby osiągnięte poprzez pokazanie różnych możliwości kształtowania kariery w regionie. Wszystkie działania muszą być dostosowane do młodego wieku uczestników programu.

Ponadto zapisy Celu Tematycznego nr 4 należy uzupełnić o dodatkowy obszar tematycznego dot. wsparcia dla rozwoju dialogu społecznego i budowy potencjału partnerów społecznych. Kwestia ta jest obecnie elementem negocjacji pomiędzy rządem RP a Komisją Europejską. Według ostatnich informacji Min. Funduszy i Polityki Regionalnej Komisja Europejska wyraziła zgodę na uwzględnienie tego typu działań i przeznaczenia na nie środków w wysokości 0,25% alokacji w ramach EFS+ dla Polski, dlatego też jest naszym zdaniem całkowicie uzasadnione dodanie tego rodzaju dodatkowego obszaru tematycznego.

**Układ programów realizujących Umowę Partnerstwa
Program w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego, CP 4 (obecny PO WER).**

W opisie przewidzianych do realizacji działań w ramach nowego programu finansowanego z EFS+ pominięto bardzo istotną kwestię dot. wsparcia dla rozwoju dialogu społecznego w Polsce i budowy potencjału partnerów społecznych. Kwestia ta jest obecnie elementem negocjacji pomiędzy rządem RP a Komisją Europejską. Według ostatnich informacji Min. Funduszy i Polityki Regionalnej Komisja Europejska wyraziła zgodę na uwzględnienie tego typu działań i przeznaczenia na nie środków w wysokości 0,25% alokacji w ramach EFS+ dla Polski. Uważamy zatem za całkowicie uzasadnione wprowadzenie zapisu na ten temat w opisie zakresu programu na stronie 102 dokumentu, co będzie stanowić podstawę do wyodrębnienia takiego działania w nowym programie operacyjnym.

16 regionalnych programów , CP 1, 2, 3, 4, 5, zarządzanych przez samorządy województw

Opis dotyczący zakresu wsparcia w ramach nowych regionalnych programów operacyjnych (strona 103) powinien być także uzupełniony o działania dotyczące wsparcia dla rozwoju

dialogu społecznego oraz budowy potencjału partnerów spoza administracji na szczeblu regionalnym. Partnerzy spoza administracji odgrywają niesłychanie ważną rolę w realizacji wielu zadań publicznych na płaszczyźnie regionalnej m.in. w zakresie edukacji zawodowej, rynku pracy czy usług doradczych dla małych i średnich przedsiębiorstw. Dlatego bardzo istotne jest wzmocnienie ich potencjału, co przyczyni się do ich szerszego i bardziej efektywnego zaangażowania w szereg działań będących przedmiotem interwencji w ramach regionalnych programów operacyjnych.

W ramach Regionalnych Programów Operacyjnych w perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020 przewidziano działania dot. wsparcia dla szeroko rozumianego systemu kształcenia zawodowego, jednakże nie wyodrębniono osobnej puli środków na rzecz rozwoju dualnego systemu kształcenia zawodowego. Zwracamy uwagę dysponentom środków, że rozwój dualnego systemu kształcenia zawodowego w dużym stopniu powinien przyczynić się do podejmowania własnej działalności gospodarczej przez osoby młode i , co jest z tym związane, mieć istotny wpływ na redukcję poziomu bezrobocia na szczeblu lokalnym i regionalnym. Zgodnie z celami strategicznymi każdego regionu Polski kształcenie zawodowe realizowane w ścisłej współpracy z pracodawcami powinno stanowić jeden z najważniejszych elementów polityki oświatowej realizowanej na szczeblu lokalnym i regionalnym. Mówi o tym m.in. rządowa Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

„Dopasowanie szkolnictwa zawodowego do potrzeb nowoczesnej gospodarki – współpraca szkół i samorządów lokalnych z pracodawcami, silniejszy nacisk na kształtowanie umiejętności praktycznych (w tym zwiększenie wymiaru stażu i praktyk realizowanych u pracodawców oraz umożliwianie kształcenia w rzeczywistym środowisku pracy – **rozwój i upowszechnianie kształcenia dualnego**), modernizacja oferty i treści kształcenia i szkolenia zawodowego, monitorowanie rynku pracy pod kątem zapotrzebowania na zawody, doradztwo i poradnictwo zawodowe, popularyzacja szkolnictwa zawodowego wśród uczniów i ich rodziców, podnoszenie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli prowadzących kształcenie w szkołach zawodowych, silniejsze zaangażowanie przedsiębiorców/pracodawców w tym obszarze, poprawa jakości i dostępu do informacji o potrzebach kompetencyjnych dla rynku pracy i racjonalizacja wyboru ścieżki edukacyjnej”. Dlatego też widzimy konieczność wyodrębnienia tego typu poddziałań w ramach poszczególnych Regionalnych Programów Operacyjnych w nowej perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027 Proponujemy zatem odpowiednio uzupełnić tekst na stronie 103 w tym zakresie.

Formy wsparcia finansowego

Nie zgadzamy się całkowicie z planami sukcesywnego zwiększania skali i zakresu finansowania zadań z zastosowaniem zwrotnych form wsparcia. Instrumenty dotacyjne powinny nadal stanowić zasadniczy filar wsparcia dla przedsiębiorców w nowej perspektywie finansowej UE.

Założenie dotyczące zwiększenia skali instrumentów zwrotnych jest naszym zdaniem błędne, ponieważ głównym beneficjentem funduszy w nowej perspektywie będą firmy małe i mikro, które oczekują szerokiego, realnego wsparcia. Jak pokazują doświadczenia ostatnich lat to głównie tego typu firmy zniechęcały się do korzystania ze wsparcia w obliczu stworzonych dla nich barier takich, jak wysoki udział własny związany z koniecznością zainwestowania dużych środków własnych bądź skorzystania z kredytów bankowych. Naszym zdaniem, przede wszystkim w ramach regionalnych programów operacyjnych, powinien być stworzony system przyjaznych dla małych firm instrumentów dotacyjnych. Liczymy na wsparcie naszego stanowiska w tej kwestii przez samorzady województw. W innym przypadku możliwości wsparcia dla najmniejszych firm mogą zostać znacząco ograniczone, co prawdopodobnie doprowadzi do spadku zainteresowania funduszami i niskim wykorzystaniem środków UE, a chyba chodzi nam o coś zupełnie innego.

Powinniśmy wspólnie dążyć do zwiększenia dostępności MŚP do środków unijnych zarówno w ramach programów regionalnych jak i krajowych. Reprezentowane przez naszą organizację firmy rzemieślnicze są zainteresowane przede wszystkim wsparciem o charakterze inwestycyjnym (dotacje na maszyny, budynki, samochody itp.). W ramach regionalnych programów operacyjnych powinny być obligatoryjnie wyodrębnione działania skierowane wyłącznie do mikroprzedsiębiorstw, które powinny stać się jednym z głównych beneficjentów funduszy UE w latach 2021-2027. W związku z powyższym proponujemy odpowiednie zmodyfikowanie tekstu na stronie 112.

Informacja i promocja

W tekście opisującym planowany system i zakres działań informacyjno-promocyjnych (str. 157-158) nie uwzględniono bardzo istotnej roli, jaką w tym obszarze powinni odgrywać partnerzy spoza administracji, w tym partnerzy społeczni. Partnerzy społeczni wielokrotnie zwracali już uwagę na potrzebę prowadzenia na szeroką skalę działań informacyjnych i edukacyjnych dot. możliwości uzyskania wsparcia z funduszy UE dla zrzeszonych w swoich strukturach organizacji członkowskich. Przykładowo organizacje zrzeszające przedsiębiorców posiadają bezpośredni dostęp do tysięcy potencjalnych beneficjentów funduszy unijnych w Polsce i dzięki temu ich działania w tym zakresie mogą okazać się dużo bardziej skuteczne od działań informacyjno-promocyjnych prowadzonych przez wyznaczone instytucje pośredniczące.